13 Απριλίου 2022

Ὁ δρόμος πρὸς τὴ Βηθανία καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα (Schmemann Alexander Protopresbyter (1921-1983))

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Θεολογία και Ζωή / Ορθόδοξη πίστη / Ορθοδοξία και Ορθοπραξία

Ἡ ἕκτη καὶ τελευταία ἑβδομάδα τῆς Μεγ. Σαρακοστῆς ὀνομάζεται «Ἑβδομάδα τῶν Βαΐων». Γιὰ ἕξι μέρες πρὶν τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου καὶ τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων, ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μᾶς ὠθεῖ ν' ἀκολουθήσουμε τὸν Χριστό, καθὼς πρῶτος ἀναγγέλει τὸ θάνατο τοῦ φίλου Του καὶ κατόπιν ἀρχίζει τὸ ταξίδι Του στὴ Βηθανία καὶ στὴν Ἱερουσαλήμ.

Τὸ θέμα καὶ ὁ τόνος αὐτῆς τῆς ἑβδομάδας δίνονται τὴν Κυριακὴ τὸ ἀπόγευμα, στὸν Ἑσπερινό:

Τὴν ἕκτην τῶν σεπτῶν Νηστειῶν Ἑβδομάδα, προθύμως ἀπαρχόμενοι, Κυρίῳ προεόρτιον ὕμνον τῶν Βαΐων ἄσωμεν πιστοί, ἐρχομένῳ ἐν δόξῃ δυνάμει Θεότητος, ἐπὶ τὴν Ἰερουσαλήμ, νεκρῶσαι τὸν θάνατον…

Στὸ κέντρο τῆς προσοχῆς εἶναι ὁ Λάζαρος – ἡ ἀρρώστεια του, ὁ θάνατός του, ὁ θρῆνος τῶν συγγενῶν του καὶ ἡ ἀντίδραση τοῦ Χριστοῦ σ’ ὅλα αὐτά.

Ἔτσι τὴ Δευτέρα ἀκοῦμε:

Σήμερον Χριστῷ, πέραν Ἰορδάνου διατρίβοντι, δηλοῦται ἡ νόσος τοῦ Λαζάρου…

Τὴν Τρίτη:

Χθὲς καὶ σήμερον ἡ νόσος ἡ τοῦ Λαζάρου…

Τὴν Τετάρτη:

Σήμερον Λάζαρος, θανῶν θάπτεται, καὶ θρῆνον ᾄδουσιν, αἱ τούτου σύγγονοι, ὡς δὲ προγνώστης καὶ Θεός, τὸ πάθος προηγόρευσας...

Τὴν Πέμπτη:

Δισημερεύει σήμερον, θανῶν ὁ Λάζαρος...

Τέλος, τὴν Παρασκευή:

Ἔρχεται ὁ Κύριος εἰς Βηθανίαν... ... καὶ γάρ ἥκει ἐξαναστῆσαι ἐκ τάφου Λάζαρον...

Ἡ τελευταία ἑβδομάδα, δηλαδὴ, περνάει μὲ πνευματικὴ περισυλλογὴ πάνω στὴν ἐρχόμενη συνάντηση τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸ θάνατο - πρῶτα στὸ πρόσωπο τοῦ φίλου Του Λαζάρου, ἔπειτα στὸ θάνατο τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ. Πλησιάζει ἡ «ὥρα τοῦ Χριστοῦ», γιὰ τὴν ὁποία τόσο συχνὰ μιλοῦσε καὶ πρὸς αὐτὴν προσανατολιζόταν ὅλη ἡ ἐπίγεια διακονία Του. Θὰ πρέπει νὰ ρωτήσουμε: ποιὰ εἶναι ἡ θέση καὶ ποιὸ τὸ νόημα αὐτῶν τῶν πνευματικῶν σκέψεων, πάνω στὴ Μεγάλη Σαρακοστή; Πῶς συνδέονται μὲ τὴν ὅλη μας προσπάθεια τῆς περιόδου αὐτῆς; Αὐτὲς οἱ ἐρωτήσεις προϋποθέτουν μία ἄλλη ἐρώτηση, μὲ τὴν ὁποία θὰ πρέπει τώρα ν' ἀσχοληθοῦμε μὲ κάποια συντομία. Σὲ κάθε ἀνάμνηση γεγονότων ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἐκκλησία πολὺ συχνὰ -ἂν ὄχι πάντοτε- μεταφέρει τὸ παρελθὸν στὸ παρόν. Ἔτσι, τὴ μέρα τῶν Χριστουγέννων, ψέλνουμε: «Σήμερον γεννᾶται ἐκ Παρθένου...», τὴν Κυριακή τῶν Βαΐων, λέμε: «Σήμερον εἰσέρχεται εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα...», τὴ Μεγάλη Παρασκευή: «Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου...». Ἡ ἐρώτηση, λοιπὸν, εἶναι: ποιὸ εἶναι τὸ νόημα αὐτῆς τῆς χρονικῆς μεταφορᾶς; Ποιὰ εἶναι ἡ σημασία αὐτοῦ τοῦ λειτουργικοῦ «σήμερον»;

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαζόμενους πιθανὸν τὸ θεωροῦν αὐτὸ σὰν μία ρητορικὴ μεταφορά, σὰν ποιητικὸ «σχῆμα λόγου». Ἡ δική μας, ἡ σύγχρονη προσέγγιση τῆς λατρείας γίνεται μὲ δυὸ τρόπους: ἢ μὲ τὴ λογικὴ ἢ μὲ τὸ συναίσθημα. Ἡ λογικὴ προσέγγιση περιορίζει τὴ λειτουργικὴ τελετουργία σὲ ἰδέες. Βρίσκεται δὲ στὶς ρίζες τῆς «Δυτικίζουσας» Θεολογίας, ἡ ὁποία ἀναπτύχτηκε στὴν Ὀρθόδοξη Ἀνατολὴ, ἀφοῦ ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν πατερικὴ ἐποχὴ, καὶ γιὰ τὴν ὁποία ἡ Θεία Λειτουργία εἶναι, στὴν καλύτερη περίπτωση, ἕνα ἀκατέργαστο ὑλικὸ γιὰ καθαροὺς διανοητικοὺς ὁρισμοὺς καὶ θεωρήματα. Ὅ,τι δὲ στὴ λατρεία δὲν μπορεῖ νὰ περιοριστεῖ σὲ μία διανοητικὴ ἀλήθεια, ἐπιγράφεται «ποίηση» – δηλαδὴ κάτι ποὺ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ πάρει στὰ σοβαρά. Καὶ ἐφ' ὅσον εἶναι ὁλοφάνερο, ὅτι τὰ γεγονότα ποὺ μνημονεύονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ἀνήκουν στὸ παρελθόν, τὸ λειτουργικὸ «σήμερον» δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει κάποιο σοβαρὸ νόημα. Ὅσο δὲ ἀφορᾶ τὴ «συναισθηματική» προσέγγιση, αὐτὴ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μίας ἀτομικιστικῆς καὶ ἐγωκεντρικῆς εὐσέβειας, ποὺ εἶναι, κατὰ πολλοὺς τρόπους, τὸ συμπλήρωμα τῆς

διανοητικῆς θεολογίας. Γι’ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν εὐσέβεια, ἡ λατρεία, πάνω ἀπὸ καθετὶ ἄλλο, εἶναι ἕνα χρήσιμο πλαίσιο γιὰ προσωπικὴ προσευχή, εἶναι φόντο γιὰ ἔμπνευση, ποὺ σκοπὸς του εἶναι νὰ «θερμάνει» τὴν καρδιά μας καὶ νὰ τὴ στρέψει πρὸς τὸ Θεό. Τὸ περιεχόμενο καὶ τὸ νόημα στὶς ἀκολουθίες, στὰ λειτουργικὰ κείμενα, στὶς ἱεροτελεστίες ἔχουν, στὴν περίπτωση αὐτή, δευτερεύουσα σημασία· ὅλα τοῦτα εἶναι χρήσιμα καὶ ἱκανοποιητικά, μόνον ἐφ’ ὅσον μὲ βοηθοῦν νὰ προσεύχομαι! Καὶ ἔτσι τὸ λειτουργικὸ «σήμερον» σβήνει, ὅπως ἐξάλλου καὶ ὅλα τὰ ἄλλα λειτουργικὰ κείμενα, μέσα σ’ ἕνα εἶδος ξεχωριστῆς κατανυκτικῆς καὶ ἐμπνευσμένης «προσευχῆς».

Ἐξαιτίας τῆς πόλωσης στὴν ἐκκλησιαστικὴ νοοτροπία, ὅσον ἀφορᾶ τοὺς δυὸ τρόπους προσέγγισης τῆς λατρείας, εἶναι πολὺ δύσκολο σήμερα νὰ δείξουμε, ὅτι ἡ ἀληθινὴ λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας δὲν μπορεῖ νὰ περιοριστεῖ οὔτε στὶς «ἰδέες» οὔτε στὴν «προσευχή». Δὲν ἑορτάζει κανεὶς τὶς ἰδέες! Ὅσο γιὰ τὴν ἀτομικὴ προσευχὴ, δὲν λέει τὸ Εὐαγγέλιο ὅτι, ὅταν θέλουμε νὰ προσευχηθοῦμε, νὰ μπαίνουμε στὸ «ταμεῖον» μας καὶ νὰ ἔχουμε προσωπικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸ Θεό; (Ματθ. 6, 6). Ἡ σωστὴ ἀντίληψη τῆς γιορτῆς προϋποθέτει καὶ τὰ δυό, καὶ τὸ γεγονὸς καὶ τὴν κοινωνικὴ ἢ ὁμαδικὴ συμμετοχὴ σ’ αὐτό. Μία γιορτή, ἕνα πανηγύρι, μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ μόνο, ὅταν οἱ ἄνθρωποι συναντιῶνται ὅλοι μαζί, ξεπερνώντας τὸ φυσικὸ χωρισμὸ καὶ τὴν ἀπομόνωση, δροῦν ὅλοι μαζὶ σὰν ἕνα σῶμα, πραγματικὰ σὰν ἕνα πρόσωπο μπροστὰ σ’ ἕνα γεγονὸς (γάμος, κηδεία, νίκη κλπ.). Καὶ τὸ πιὸ φυσικὸ θαῦμα σὲ ὅλες τὶς γιορτὲς εἶναι ἀκριβῶς, τὸ ὅτι ξεπερνιέται, ἔστω καὶ προσωρινά, τὸ ἐπίπεδο τῶν ἰδεῶν καὶ αὐτῆς ἀκόμα τῆς ἀτομικότητας. Χάνει πραγματικὰ κανεὶς τὸν ἑαυτὸ του μέσα σὲ μία γιορτή καὶ συναντάει τοὺς ἄλλους, κατὰ ἕνα μοναδικὸ τρόπο. Ἀλλὰ τότε, ποιὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ νόημα αὐτοῦ τοῦ λειτουργικοῦ «σήμερον», μὲ τὸ ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία ἐγκαινιάζει ὅλες τὶς γιορτές της; Μὲ ποιὰ ἔννοια γεγονότα ἀπὸ τὸ παρελθὸν γιορτάζονται «σήμερον»;

Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ πεῖ, χωρὶς νὰ ὑπερβάλει, ὅτι ὅλη ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μία συνεχὴς ἀνάμνηση καὶ ἀναφορά. Στὸ τέλος κάθε ἀκολουθίας ἀναφερόμαστε στοὺς ἁγίους :«... ὧν τὴν μνήμην ἐπιτελοῦμεν...»· ἀλλὰ πέρα ἀπ’ ὅλες τὶς ἄλλες μνῆμες ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία ἀτέλειωτη ἀνάμνηση τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπὸ καθαρὰ φυσιολογικὴ πλευρὰ, ἡ μνήμη εἶναι μία διφορούμενη λειτουργία. Ἔτσι, τὸ νὰ θυμόμαστε κάποιον ποὺ ἀγαπᾶμε καὶ ποὺ τὸν χάσαμε σημαίνει δυὸ πράγματα. Ἀπὸ τὴ μία πλευρὰ, ἡ μνήμη εἶναι κάτι πολὺ περισσότερο ἀπὸ ἁπλὴ γνώση τοῦ παρελθόντος. Ὅταν θυμᾶμαι τὸν μακαριστὸ πατέρα μου, τὸν βλέπω· εἶναι παρών στὴ μνήμη μου, ὄχι σὰν ἕνα συνολικὸ ἄθροισμα ὅλων ὅσων γνωρίζω γι’ αὐτὸν ἀλλὰ μὲ ὅλη τὴ ζωντανή του πραγματικότητα. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη

πλευρά, αὐτὴ ἡ παρουσία μὲ κάνει νὰ συνειδητοποιῶ, ὅτι δὲν εἶναι πιὰ ἐδῶ, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ξαναεῖναι σ' αὐτὸν τὸν κόσμο καὶ σ' αὐτὴ τὴ ζωή, οὔτε θὰ ἀγγίξω τὸ χέρι ποὺ τόσο ζωντανὰ βλέπω μὲ τὴ φαντασία μου. Ἡ μνήμη, λοιπόν, εἶναι ἡ πιὸ θαυμάσια καὶ ταυτόχρονα ἡ πιὸ τραγικὴ ἀπ' ὅλες τὶς ἀνθρώπινες λειτουργίες, γιατί τίποτε ἄλλο δὲν ἀποκαλύπτει καλύτερα τὴν σπασμένη φύση τῆς ζωῆς μας, τὴν ἀνικανότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ διατηρήσει κάτι πραγματικά, νὰ τὸ κατέχει ἀληθινὰ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Ἡ μνήμη μᾶς φανερώνει, ὅτι «ὁ χρόνος καὶ ὁ θάνατος βασιλεύουν στὴ γῆ». Ἀλλὰ ἀκριβῶς γι' αὐτό, ἡ μοναδικὰ ἀνθρώπινη αὐτὴ λειτουργία τῆς μνήμης γίνεται τὸ κέντρο τοῦ Χριστιανισμοῦ, γιατί μ' αὐτὴ τελεῖ τὴν ἀνάμνηση ἑνὸς Ἀνθρώπου, ἑνὸς Γεγονότος, μίας Νύχτας, μέσα στὸ βαθὺ σκοτάδι τῆς ὁποίας ἀκοῦμε τὰ λόγια: «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν...» Καὶ νά, τὸ θαῦμα γίνεται! Τὸν θυμόμαστε καὶ Ἐκεῖνος εἶναι ἐδῶ – ὄχι σὰν μία νοσταλγικὴ εἰκόνα ἀπὸ τὸ παρελθόν, ὄχι σὰν ἕνα θλιβερὸ «ποτὲ πιά...» ἀλλὰ μὲ μία τέτοια ἔντονη παρουσία, ποὺ ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ αἰώνια νὰ ἐπαναλαμβάνει τὰ λόγια ποὺ εἶπαν οἱ μαθητὲς μετὰ τὴ συνάντηση στὴν Ἐμμαοὺς «...οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν...;» (Λουκ. 24,32).

Ἡ φυσιολογικὴ μνήμη εἶναι πρῶτα ἀπ' ὅλα μία «παρουσία τοῦ ἀπόντος», ἔτσι ὥστε, ὅσο περισσότερο παρὼν εἶναι αὐτὸς ποὺ θυμόμαστε, τόσο πιὸ ὀξὺς εἶναι ὁ πόνος ἀπὸ τὴν ἀπουσία του. Ἀλλὰ «ἐν Χριστῷ», ἡ μνήμη ξανάγινε ἡ δύναμη ποὺ γεμίζει τὸν διασπασμένο χρόνο, διασπασμένο ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τὸ θάνατο, ἀπὸ τὸ μίσος καὶ τὴ λησμοσύνη. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ νέα μνήμη, ἡ μνήμη σὰν δύναμη πάνω ἀπὸ τὸ χρόνο καὶ τὴν καταστροφή του, ἀποτελεῖ τὴν καρδιὰ τῆς λειτουργικῆς γιορτῆς καὶ τοῦ λειτουργικοῦ «σήμερον». Σίγουρα ἡ Παρθένος δὲν γεννάει σήμερα, οὔτε κάποιος «οὐσιαστικά» στέκεται μπροστὰ στὸ Σταυρό· καὶ σὰν γεγονότα τοῦτες οἱ πράξεις ἀνήκουν στὸ παρελθόν. Ἀλλὰ «σήμερον» μποροῦμε νὰ θυμόμαστε αὐτὲς τὶς πράξεις καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι βασικὰ τὸ δῶρο καὶ ἡ δύναμη αὐτῆς τῆς ἀνάμνησης, ποὺ μεταβάλλει πράξεις ἀπὸ τὸ παρελθὸν σὲ αἰώνια σημαντικὰ γεγονότα.

Ἡ λειτουργικὴ γιορτή, λοιπόν, εἶναι μία νέα εἴσοδος τῆς Ἐκκλησίας στὸ γεγονὸς καὶ αὐτὸ σημαίνει εἴσοδο, ὄχι μόνο στὶς «ἰδέες» τοῦ γεγονότος ἀλλὰ στὴ χαρά του, στὴ λύπη, στὴ ζωή του καὶ στὴ συγκεκριμένη πραγματικότητά του. Ἕνα πράγμα πρέπει νὰ ξέρουμε, ὅτι μὲ τὴν κραυγὴ «...Θεέ μου, Θεέ μου ἵνα τί μέ ἐγκατέλιπες» ὁ Σταυρωμένος Χριστὸς φανέρωσε τὴν «κένωσή» Του καὶ τὴν ταπείνωσή Του. Εἶναι, ὅμως, πολὺ διαφορετικὸ πράγμα νὰ γιορτάζουμε κάθε χρόνο αὐτὸ ποὺ ἔγινε ἐκείνη τὴ μοναδικὴ Παρασκευή· ὁπότε, χωρὶς καμιὰ λογικοποίηση, ξέρουμε μὲ πλήρη βεβαιότητα, ὅτι αὐτὰ τὰ λόγια, ποὺ ἀκούστηκαν μία μόνο φορᾶ, παραμένουν αἰώνια ἀληθινὰ καὶ τίποτε, οὔτε ἡ νίκη, οὔτε ἡ δόξα μποροῦν ποτὲ νὰ τὰ ἐξαλείψουν. Αὐτὸ ποὺ πρέπει νὰ ἐξηγήσουμε εἶναι, ὅτι ἡ ἀνάσταση τοῦ Λαζάρου

ἔγινε γιὰ νὰ βεβαιωθοῦμε γιὰ «τὴν κοινὴν ἀνάστασιν» (τροπάριο τῆς ἡμέρας). Εἶναι κάτι τὸ συναρπαστικό, νὰ γιορτάζουμε κάθε μέρα γιὰ μία ὁλόκληρη ἑβδομάδα αὐτὴ τὴ συνάντηση ἀνάμεσα στὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατο, ποὺ ἀργὰ ἀργὰ πλησιάζει, νὰ γινόμαστε μέρος της, νὰ βλέπουμε μὲ τὰ μάτια μας καὶ νὰ νιώθουμε μὲ ὅλο τὸ εἶναι μας αὐτὸ ποὺ ὑπονοεῖ ὁ Ἰωάννης μὲ τὰ λόγια του: «Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας... ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν... καὶ ἐδάκρυσεν» (Ιωάν. 11,33-35). Γιά μᾶς καὶ σέ μᾶς, ὅλα αὐτὰ συμβαίνουν «σήμερον». Δὲν ἤμασταν τότε ἐκεῖ, στὴ Βηθανία, κοντὰ στὸν τάφο μὲ τὶς ἀδερφὲς ποὺ θρηνοῦσαν. Μόνο ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο, ξέρουμε ὅλα ὅσα ἔγιναν ἐκεῖ. Ἀλλὰ μέσα στὴν Ἐκκλησία, μὲ τὴ γιορτὴ της σήμερα, ἕνα ἱστορικὸ γεγονὸς γίνεται ἕνα γεγονὸς καὶ γιά μᾶς, γιὰ μένα γίνεται μία δύναμη στὴ ζωή μου, μία ἀνάμνηση, μία χαρά. Ἡ Θεολογία δὲν μπορεῖ νὰ πάει πέρα ἀπὸ τὴν «ἰδέα». Καὶ ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἰδεολογικὴ πλευρά, ἄραγε ἔχουμε ἀνάγκη αὐτές, τὶς πέντε συνεχεῖς μέρες, ἐφ’ ὅσον εἶναι κάτι τόσο ἁπλὸ νὰ λέμε: «τὴν κοινὴν ἀνάστασιν... πιστούμενοι»; Ἀλλὰ τὸ ὅλο θέμα εἶναι, ὅτι ἡ πρόταση αὐτὴ καθ’ αὐτὴ δὲν βεβαιώνει τίποτε. Ἡ ἀληθινὴ ἐπιβεβαίωση πηγάζει ἀπὸ τὴ γιορτὴ καὶ συγκεκριμένα ἀπ’ αὐτὲς τὶς πέντε μέρες, ὅποτε διακηρύττουμε τὴν ἀρχὴ τῆς φοβερῆς μάχης ἀνάμεσα στὴ ζωὴ καὶ στὸ θάνατο καὶ ἀρχίζουμε, ὄχι τόσο πολὺ νὰ καταλαβαίνουμε ὅσο νὰ μαρτυροῦμε, ὅτι ὁ Χριστὸς πρόκειται νὰ θανατώσει τὸ θάνατο.

Ἡ ἀνάσταση τοῦ Λαζάρου, ἡ ὑπέροχη γιορτὴ αὐτοῦ τοῦ μοναδικοῦ Σαββάτου, εἶναι πέρα ἀπὸ τὴ Μεγάλη Σαρακοστή. Τὴν Παρασκευή, παραμονὴ τοῦ Σαββάτου, σ’ ἕνα ἰδιόμελο λέμε: «τὴν ψυχωφελῆ πληρώσαντες Τεσσαρακοστήν, καὶ τὴν ἁγίαν ἑβδομάδα τοῦ Πάθους Σου, αἰτοῦμεν κατιδεῖν». Μέσα στὴ λειτουργικὴ ὁρολογία, τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου καὶ ἡ Κυριακὴ τῶν Βαΐων εἶναι ἡ «ἔναρξη τοῦ Σταυροῦ». Ἀλλὰ ἡ τελευταία ἑβδομάδα τῆς Σαρακοστῆς, ἡ προεόρτια αὐτῶν τῶν ἡμερῶν, εἶναι ἡ τελικὴ ἀποκάλυψη τοῦ νοήματος τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς.

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ εἴπαμε, ὅτι ἡ Σαρακοστὴ εἶναι προετοιμασία γιὰ τὸ Πάσχα· στὴν πραγματικότητα, ὅμως, ἡ καθημερινὴ ἐμπορία, ποὺ ἔχει μέχρι τώρα γίνει παράδοση, βεβαιώνει, ὅτι αὐτὴ ἡ προετοιμασία παραμένει ἀφηρημένη καὶ κατ’ ὄνομα μόνο. Ἡ Σαρακοστὴ καὶ τὸ Πάσχα εἶναι βαλμένα πλάι πλάι ἀλλὰ χωρὶς καμιὰ οὐσιαστικὴ κατανόηση τῆς σχέσης τους καὶ τῆς ἀλληλοεξάρτησης. Ἀκόμα καὶ ὅταν δὲν παίρνουμε τὴ Σαρακοστὴ μόνο σὰν μία περίοδο γιὰ νὰ πραγματοποιήσουμε τὴν ἐτήσια ἐξομολόγηση καὶ τὴ Θεία Κοινωνία, συνήθως τὴ σκεπτόμαστε σὰν μία περίοδο γιὰ ἀτομικὴ προσπάθεια καὶ ἔτσι παραμένει ἐγωκεντρική. Μὲ ἄλλα λόγια, ἐκεῖνο ποὺ οὐσιαστικὰ λείπει ἀπὸ τὸ βίωμα τῆς Σαρακοστῆς εἶναι: ἡ σωματικὴ καὶ πνευματικὴ προσπάθειά μας νὰ σκοπεύουν στὴ συμμετοχή μας στὸ «σήμερον» τῆς Ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ, ὄχι σὰν μία ἀφηρημένη ἠθικότητα, οὔτε σὰν μία ἠθικὴ πρόοδό μας ἢ σὰν ἕναν αὐστηρότερο

ἔλεγχο στὰ πάθη, οὔτε ἀκόμα σὰν μία προσωπικὴ τελείωση ἀλλὰ σὰν πλήρη συμμετοχὴ (συμμετοχὴ ποὺ περικλείει τὰ πάντα) στὸ τελικὸ «σήμερον». Ἡ χριστιανικὴ πνευματικότητα ποὺ δὲν ἔχει αὐτὸν τὸ σκοπὸ κινδυνεύει νὰ γίνει ψευτο-χριστιανικὴ, γιατί, σὲ τελευταία ἀνάλυση, μία τέτοια πνευματικότητα παρακινεῖται ἀπὸ τὸ «ἐγώ» καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ Χριστό. Ὁ κίνδυνος ἐδῶ εἶναι ὅτι, ὅταν ἡ καρδιὰ ἐξαγνιστεῖ, καθαριστεῖ καὶ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὸν δαίμονα ποὺ τὴν κατοικοῦσε, παραμένει ἄδεια καὶ ὁ δαίμονας ξαναγυρίζει σ’ αὐτὴν «καὶ παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων» (Λουκ. 11,26).

Στὸν κόσμο τοῦτο, τὸ καθετὶ -ἀκόμα καὶ ἡ «πνευματικότητα»- μπορεῖ νὰ γίνει δαιμονική. Ἔτσι εἶναι πάρα πολὺ σημαντικὸ νὰ ξαναβροῦμε τὸ νόημα καὶ τὸ ρυθμὸ τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς, σὰν γνήσιας προετοιμασίας γιὰ τὸ μεγάλο «σήμερον» τοῦ Πάσχα.

Εἴδαμε μέχρι τώρα, ὅτι ἡ Σαρακοστὴ ἔχει δυὸ μέρη. Πρὶν ἀπὸ τὴν Κυριακή τῆς Σταυροπροσκύνησης, ἡ Ἐκκλησία μᾶς προτρέπει νὰ αὐτοσυγκεντρωθοῦμε, νὰ πολεμήσουμε τὴ σάρκα καὶ τὰ πάθη, τὸ πονηρὸ καὶ κάθε ἄλλη ἁμαρτία. Ἀλλὰ καὶ ὅταν τὰ κάνουμε ὅλα αὐτά, μᾶς παρακινεῖ συνέχεια νὰ κοιτάζουμε μπροστά, νὰ ἐξετάζουμε τὴν προσπάθειά μας καὶ νὰ τὴν ὑποκινοῦμε γιὰ «κάτι καλύτερο», ποὺ εἶναι προετοιμασμένο γιά μᾶς. Μετὰ ἀπὸ τὴν Κυριακή τῆς Σταυροπροσκύνησης, τὸ μυστήριο τοῦ Πάθους τοῦ Κυρίου, τοῦ Σταυροῦ Του καὶ τοῦ θανάτου γίνεται τὸ κέντρο σὲ ὅλες τὶς ἱεροτελεστίες τῆς Σαρακοστῆς, γίνεται κέντρο τὸ «ἀπέλθομεν εἰς Ἰεροσόλυμα…».

Τελικά, στὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς προπαρασκευαστικῆς ἑβδομάδας, ἀρχίζει ἡ ἀνάμνηση τοῦ μυστηρίου. Ἡ ὅλη προσπάθεια τῆς Σαρακοστῆς μᾶς ἔκανε ἱκανοὺς νὰ παραβλέψουμε ὅλα ἐκεῖνα πού, συνήθως καθημερινά, ἐπισκιάζουν τὸ κεντρικὸ ἀντικείμενο τῆς πίστης, τῆς ἐλπίδας καὶ τῆς χαρᾶς μας. Ὁ χρόνος, ὅπως τὸν ξέραμε, τελείωσε πιά. Τώρα μετριέται, ὄχι ὅπως συνήθως μὲ τὶς ἀπασχολήσεις καὶ τὶς φροντίδες μας ἀλλὰ μὲ ὅ,τι συμβαίνει στὸ δρόμο γιὰ τὴ Βηθανία καὶ, πέρα ἀπ’ αὐτή, γιὰ τὰ Ἰεροσόλυμα. Και ἀκόμα μία φορᾶ λέμε, πὼς ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι ρητορικὰ σχήματα. Γιὰ ὅποιον ἔχει γευτεῖ τὴν ἀληθινὴ λειτουργικὴ ζωὴ -ἔστω καὶ μία μόνο φορᾶ, ἀκόμα καὶ μὲ ἀτέλειες,- εἶναι σχεδὸν ὁλοφάνερο, ὅτι ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἀκοῦμε: «Χαίροις πόλις Βηθανία, πατρὶς ἡ τοῦ Λαζάρου…, αὔριον Χριστὸς παραγίνεται…», ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος γίνεται κάπως ἐξωπραγματικὸς καὶ σχεδὸν νιώθει κανεὶς πόνο, ὅταν ἀπὸ ἀνάγκη ἔρχεται καθημερινὰ σὲ ἐπαφὴ μ’ αὐτόν. Ἡ πραγματικότητα βρίσκεται σ’ αὐτὰ ποὺ συμβαίνουν στὴν Ἐκκλησία, σ’ αὐτὴ τὴν ἀνάμνηση, ποὺ μέρα μὲ τὴ μέρα μᾶς κάνει ν’ ἀναγνωρίσουμε, τί σημαίνει νὰ

περιμένεις καὶ γιατί ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι πάνω ἀπὸ κάθε ἄλλη προσδοκία καὶ προετοιμασία. Ἔτσι, ὅταν φτάνει ὁ Ἑσπερινός τῆς Παρασκευῆς καὶ ψέλνουμε: «τὴν ψυχωφελή, πληρώσαντες Τεσσαρακοστὴν...», δὲν ἔχουμε μόνο ἐκπληρώσει μία ἐτήσια χριστιανικὴ «ὑποχρέωση» ἀλλὰ εἴμαστε ἕτοιμοι νὰ κάνουμε δικά μας τὰ λόγια τοῦ ὕμνου, ποὺ ψέλνουμε τὴν ἑπόμενη μέρα:

«Διὰ Λάζαρον σὲ Χριστός ᾅδη σκυλεύει

θάνατε· καὶ ποῦ σοῦ Ἅδη τὸ νῖκος...».

Πηγή: agiazoni.gr